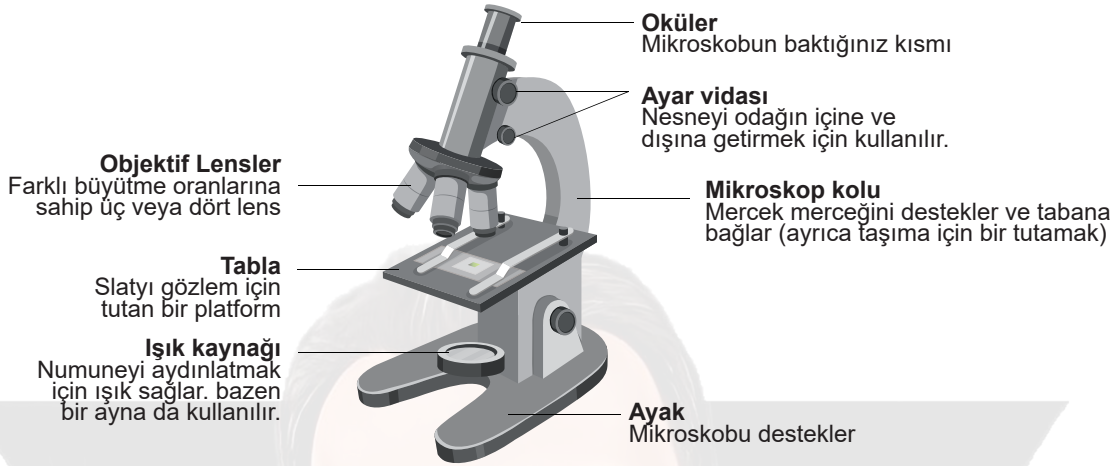
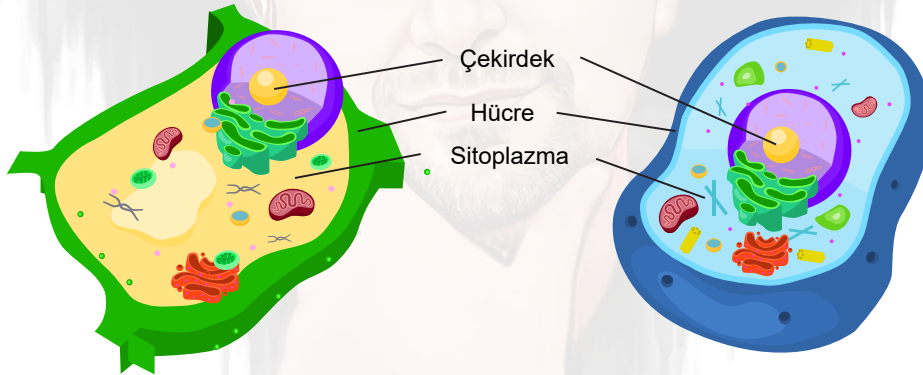

MİKROSKOBUN YAPISI

HÜCRE

Hücre: Canlının en küçük yapı taşıdır. Dıştan içe doğru hücre zarı, sitoplazma ve çekirdekten oluşur.

Hücrenin Temel Kısımları

Hücre Zarı

- Hücreyi dış ortamdan ayırır.
- Hücreye şekil verir.
- Dış etkenlerden korur.
- Seçici geçirgendir.
- Canlı, esnek ve saydam yapıdadır.

Sitoplazma

- Çekirdek ile hücre zarı arasını dolduran yarı saydam ve yarı akışkan bir yapıdadır.
- Hücredeki yaşamsal olayları gerçekleştiren "organel" adı verilen yapılar burada bulunur.

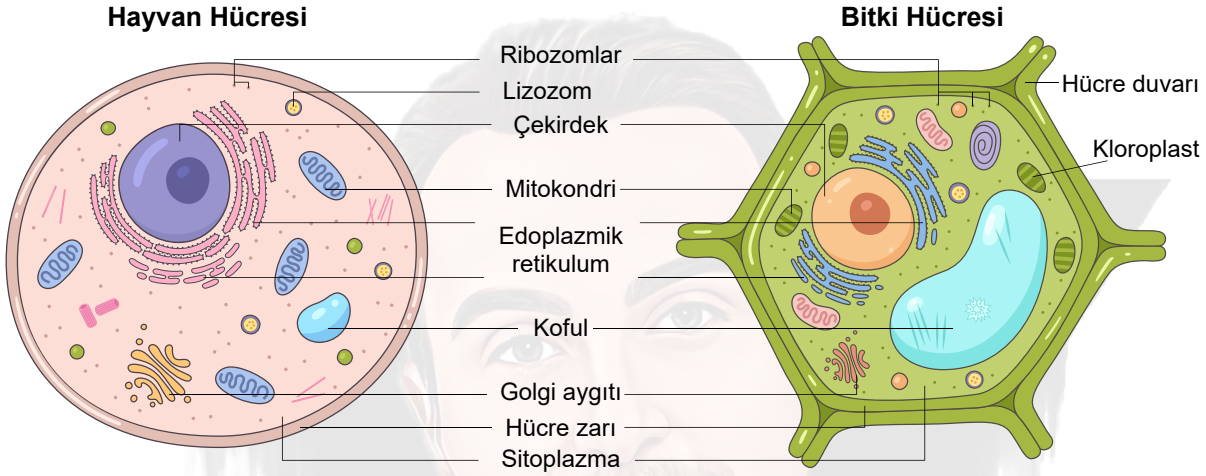
Çekirdek

- Hücrenin yönetim merkezidir.
- Canlılara ait kalıtsal özellikleri taşır.
- Yaşamsal olayları denetler ve düzenler.

@dostfenci

BİLGİ NOTU 1

Her canlı hücrenin çekirdeği yoktur. Örneğin bakterinin çekirdeği yoktur. Bakteride DNA sitoplazmada dağınık halde bulunur.

Hayvan Hücresinin Yapısı ve Özellikleri

- Hücre zarı vardır.
- Hücre duvarı yoktur.
- Sitoplazma bulunur.
- Çekirdek vardır.
- Kloroplast bulunmaz.
- Küçük ve çok sayıda koful bulunur.
- Sentrozom vardır (hücre bölünmesinde görev yapar).
- Şekli genellikle yuvarlaktır.
- Sitoplazmasında Sentrozom, Koful, Mitokondri, Golgi cisimciği, Ribozom, lizozom ve Endoplazmik Retikulum bulunur.

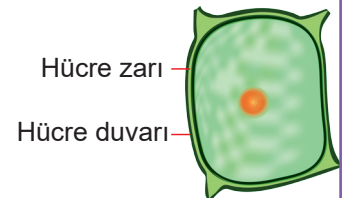
Bitki Hücresinin Yapısı ve Özellikleri

- Hücre duvarı vardır (selülozdan oluşur, hücreye şekil ve dayanıklılık verir).
- Sitoplazma bulunur.
- Çekirdek vardır.
- Kloroplast bulunur (fotosentez yaparak besin üretir).
- Büyük ve az sayıda koful içerir.
- Sentrozom bulunmaz.
- Şekli genellikle köşelidir.
- Sitoplazmasında; Kloroplast, koful, golgi cisimciği, mitokondri, Endoplazmik retikulum, ribozom bulunur.

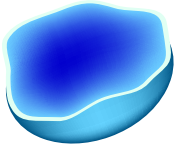
BİLGİ NOTU 2

@dostfenci

- Bitki hücrelerinin etrafında bulunan cansız yapıya hücre duvarı (çeperi) denir.
- Hücre duvarı hücrelere dayanıklılık sağlar.
- Hayvan hücrelerinde bulunmaz.
- Bazı bakteri ve mantarlarda da bulunur.

ORGANELLER

Koful

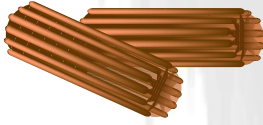
Hücrede su, besin ve atık maddeleri depolar. Bitki hücrelerinde büyük ve az sayıdadır. Hayvan hücrelerinde küçük ve çok sayıdadır.

Golgi Cisimciği

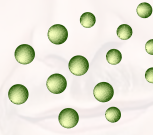
Salgı maddelerini oluşturur, kesecikler hâlinde paketler. Gözyaşı ve tükürük bezlerinde fazladır.

Endoplazmik Retikulum

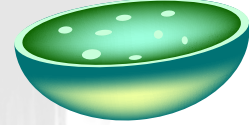
Hücre zarı ile çekirdek arasında bulunur. Madde iletiminden sorumludur.

Sentrozom

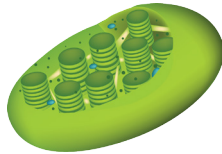
Hayvan hücrelerinde bulunur. Hücre bölünmesinde görevlidir.

Ribozom

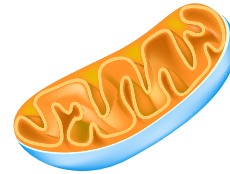
Gelişmiş ya da gelişmemiş bütün canlılarda bulunur. Hücrede bulunan en küçük organelidir. Hücrenin protein sentezini yapar.

Lizozom

Hücre içi sindirimde görev alan organelidir. Yaşlanan ya da zarar gören hücreleri parçalar. İlkel bitki hücrelerinde ve hayvan hücrelerinde bulunmaktadır.

Kloroplast

Güneş ışığını kullanarak besin ve oksijen üreten yani fotosentez yapan canlılarda bulunur. Bitkiye yeşil rengini veren organelidir. Hayvan hücrelerinde bulunmaz.

Mitokondri

Hücrenin enerji santrali olarak bilinen organelidir. Solunum sayesinde besinler parçalanır ve enerji elde edilir. Bu nedenle enerji ihtiyacı fazla olan hücrelerde (kas, sinir vs.) daha çok bulunur.

@dostfenci

BİTKİ VE HAYVAN HÜCRESİ ARASINDAKİ FARKLAR

Bitki Hücresi

- Hücre duvarı (çeperi) vardır.
- Sentrozom yoktur.
- Kofullar büyük ve az sayıdadır.
- Köşeli yapıdadır.
- Gelişmiş bitki hücrelerinde lizozom yoktur.

Hayvan Hücresi

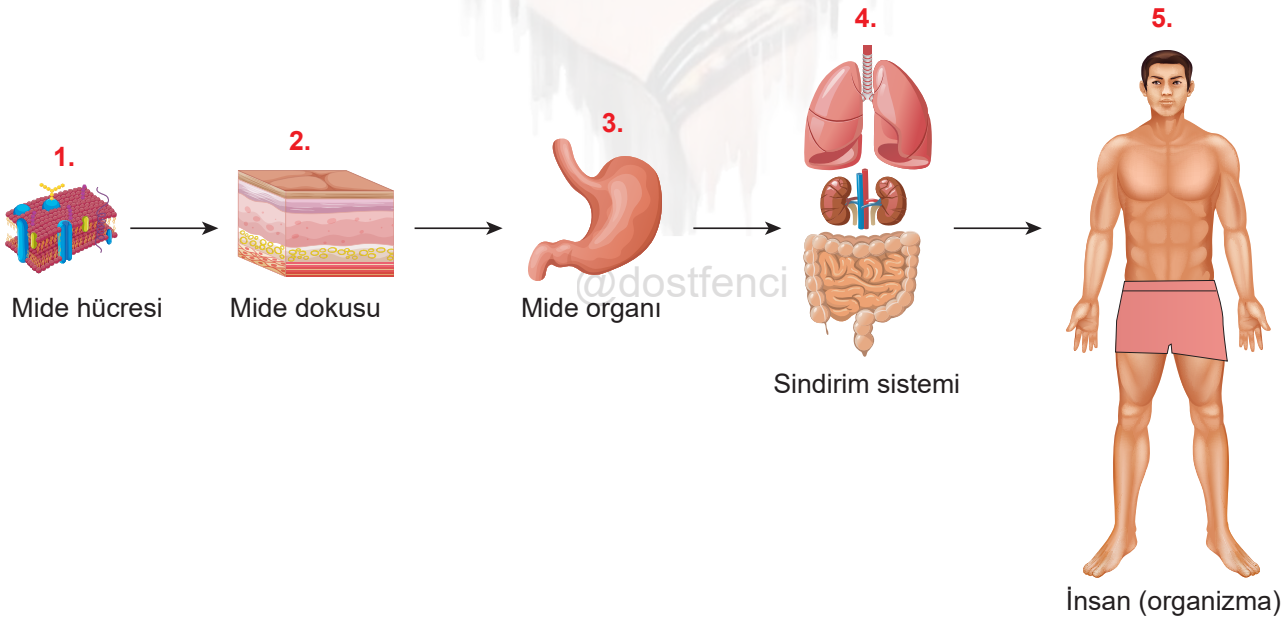
- Hücre duvarı (çeperi) yoktur.
- Sentrozom vardır.
- Kofullar küçük ve çok sayıdadır.
- Genellikle ovaldir.
- Lizozom vardır.

BİLGİ NOTU 3

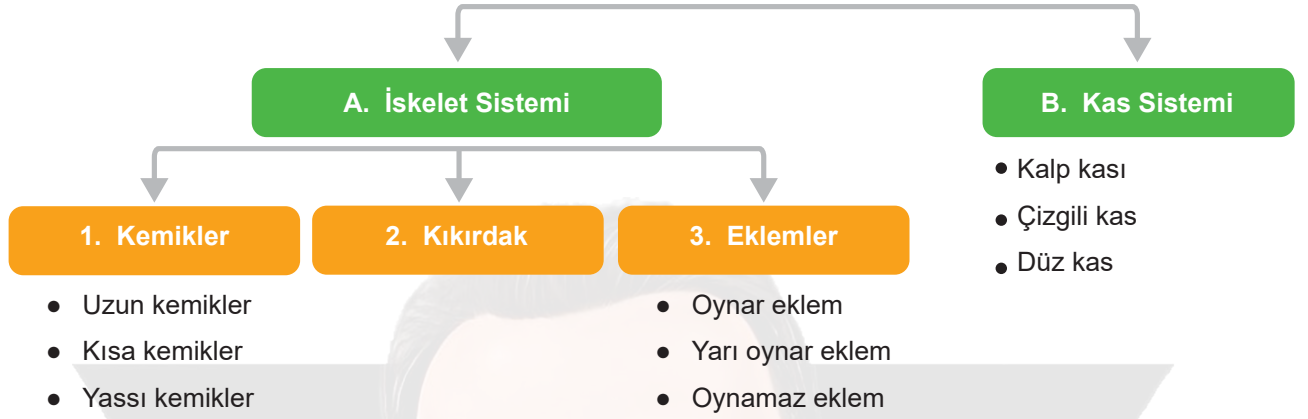
Bakteriler, mavi-yeşil algler ve olgun alyuvarların hücrelerinde çekirdek yoktur. DNA; ilkel yapıli hücrelerde sitoplazmada, gelişmiş hücrelerde ise çekirdekte bulunur.

HÜCRE DEN ORGANİZMAYA

1. **Hücre:** Canlıların en küçük yapı birimidir. Deri, sinir, kas gibi hücreler vardır.
2. **Doku:** Benzer özellik ve yapıdaki hücreler bir araya gelerek dokuları oluşturur. Kemik dokusu, kan dokusu, kas dokusu...
3. **Organ:** Farklı yapıdaki dokuların benzer bir görevi yapmak üzere bir araya gelmesidir. Kalp, böbrek, beyin, göz...
4. **Sistem:** Görevleri benzer olan organlar bir araya gelerek sistemleri oluşturur. Sindirim, dolaşım, boşaltım sistemi...
5. **Organizma:** Sistemler bir araya gelerek canlı yani organizmayı oluşturur. İnsan, ot, ayı, sivrisinek, ağaç...

DESTEK VE HAREKET SİSTEMİ

İskelet

İskelet; kemikler, eklemler ve kıkırdaklardan oluşur.

Görevleri:

- Vücuda şekil verir.
- İç organları korur. (Örneğin; kafatası beyni, göğüs kafesi kalp ve akciğerleri korur.)
- Kasların tutunmasını sağlar.
- Kemik iliği sayesinde kan hücreleri üretir.
- Hareketi sağlar.

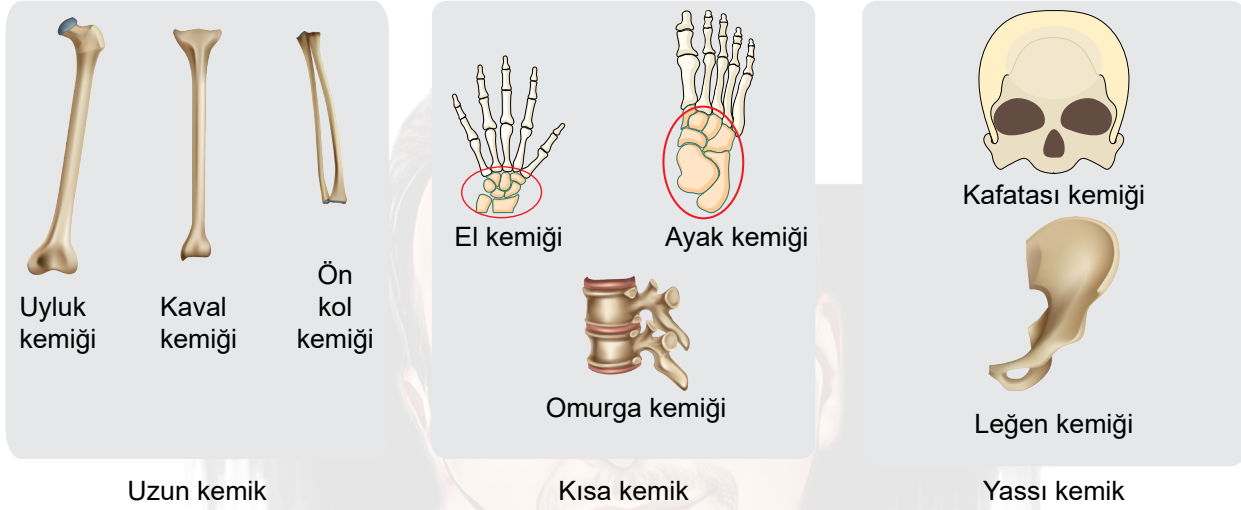
1. Kemikler

- Kemikler, canlı ve sert yapılardır.
- Sarı kemik iliği → Yağ depolar, bazı kan hücrelerini üretir.
- Kırmızı kemik iliği → Alyuvar, akyuvar ve trombosit gibi kan hücrelerini üretir.
- Kemikler üzerinde kasların tutunmasını sağlayan çıkıntılar bulunur.
- Kemikler, eklemler ve kıkırdak sayesinde birbirine bağlanarak iskeleti oluşturur.
- Vücudun şekil almasını sağlar ve hareketi kolaylaştırır.
- İç organları korur (örnek: kafatası beyni, göğüs kafesi kalp ve akciğerleri korur).
- Kemikler, içerdikleri mineral tuzlar (kalsiyum, fosfor) sayesinde serttir.

Kemik Çeşitleri:

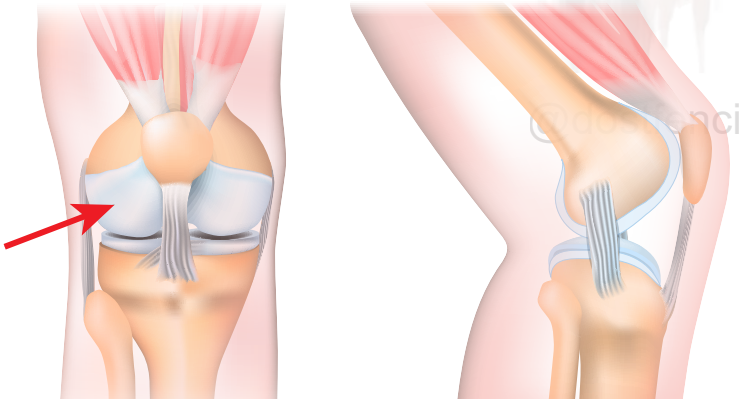
- **Uzun kemik:** Boyu eninden fazla olan kemiklerdir. (Kol ve bacak kemikleri: El ayak parmak kemikleri uzun kemikler, uyluk kemiği, ön ve arka kol kemiği kaval ve baldır kemikleri uzun kemiklerdendir.)
- **Kısa kemik:** Eni boyuna eşit kemiklerdir. (El ve ayak bilek kemikleri, omur kemikleri kısa kemiklerdendir.)
- **Yassı kemik:** Eni kalınlığından fazla olan kemiklerdir. (Kafatası, kaburga, kürek kemiği, kalça kemiği, oturga kemiği, köprücük kemiği)

2. Kıkırdak

Canlı bir doku türüdür. Kemiklere göre daha yumuşak ve esnektir. Hücrelerden oluşur ve hücreler arasında esnek bir madde bulunur.

Özellikleri:

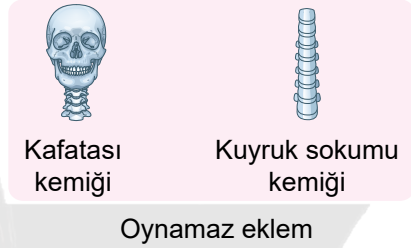
- Kemiklerin uçlarını kaplayarak sürtünmeyi azaltır.
- Eklemlerde hareketi kolaylaştırır.
- Vücudun bazı bölgelerinde (burun, kulak, kaburga ucu) destek sağlar.
- Kan damarları içermez, besinler çevresindeki dokulardan alınır.

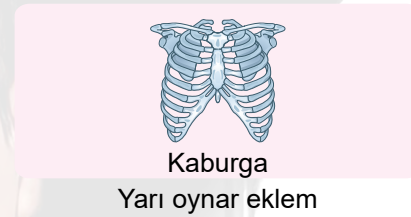
3. Eklemeler

- Eklemeler, iki veya daha fazla kemiğin birleştiği yerlerdir.
- Eklemeler, kemiklerin birbirine sürtünmesini önleyen kıkırdak ile kaplıdır.
- Eklemeler hareketi sağlar ve kemiklere esneklik kazandırır.
- Eklemeler arasında eklem sıvısı bulunur, bu sıvı hareketi kolaylaştırır.
- Eklemeler üçe ayrılır.

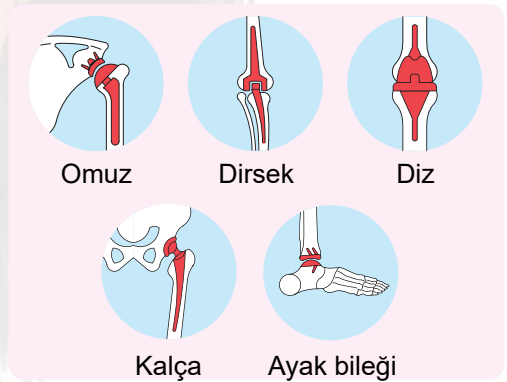
► Oynamaz eklem → Hareket yeteneği olmayan eklemelerdir. Oynamaz eklemeler arasında eklem sıvısı ve kıkırdak bulunmaz. Kafatası kemikleri ve kuyruk sokumu kemiği, üst çene oynamaz eklem bulunur.

► Yarı oynar eklem → Hareket yeteneği kısıtlı olan eklemelerdir. Yarı oynar eklemeler arasında kıkırdak bulunurken eklem sıvısı bulunmaz. Alt çene, Omurlar ve kaburgalar arasında yarı oynar eklem vardır.

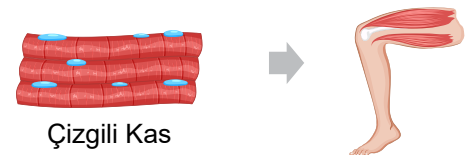
► Oynar eklem → Hareket yeteneği fazla olan eklemelerdir. Oynar eklemeler arasında eklem sıvısı ve kıkırdak bulunur. Kol ve bacak eklemeleri (serbest hareket)

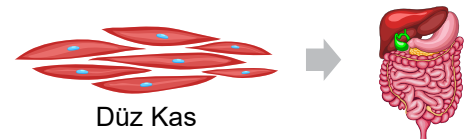
Kasların Özellikleri

- Kaslar, iskelete bağlı olarak çalışır ve kemiklerle birlikte hareketi sağlar.
- Kaslar gevşeyip kasılarak hareket eder.
- Kasların çalışması sonucu vücut hareket eder ve duruş sağlanır.
- Kaslar, isteğe bağlı veya isteğe bağlı olmayan şekilde çalışabilir:

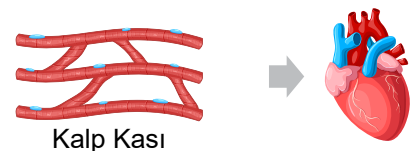
► Çizgili kas → Vücudumuzun dışında bulunur. Kırmızı renklidir. İskelete bağlıdır, iskelet kası da denir. İstemli çalışır, hızlı kasılır çabuk yorulur.

► Düz kas → İç organlarda bulunur, mide, bağırsak, soluk borusu, akciğer, karaciğer vb. yapılarda bulunur. İstemsiz çalışır, yavaş ve ritmik hareket eder, yorulmaz.

► Kalp kası → Sadece kalpte bulunur, istemsiz çalışır, sürekli kasılır ve yorulmaz.

Destek ve Hareket Sistemi Sağlığı

Sağlığı İçin Yapılması Gerekenler:

- Dengeli beslenmek:** Kemiklerin güçlü olması için kalsiyum ve D vitamini içeren besinler (süt, yoğurt, peynir, yumurta, balık) tüketmek.
- Düzenli egzersiz yapmak:** Koşmak, yürümek, spor yapmak kas ve kemiklerin güçlenmesini sağlar.
- Duruşu doğru tutmak:** Otururken ve yürürken dik durmak, omurga sağlığını korur.
- Aşırı yük taşımamak:** Çanta ve eşyaları ağırlıklarına dikkat ederek taşımak.
- Kazalardan korunmak:** Düşme ve yaralanmaları önlemek için dikkatli olmak.
- Güneş ışığı almak:** D vitamini kemiklerin sağlığı için gereklidir.

Destek ve Hareket Sistemi Hastalıkları:

► Kemik hastalıkları:

- Osteoporoz:** Kemiklerin zayıflaması ve kırılma eğilimi.
- Raşitizm:** D vitamini eksikliği nedeniyle kemiklerin yumuşaması ve eğilmesi.

► Kas hastalıkları:

- Kas güçsüzlüğü:** Kasların yeterince çalışmaması nedeniyle zayıflaması.

► Eklem hastalıkları:

- Artrit:** Eklem iltihabı, ağrı ve hareket kısıtlılığı.
- Kireçlenme (Osteoartrit):** Eklem kıkırdığının aşınmasıyla ağrı ve sertlik oluşması.

